

มติชนสุดสัปดาห์
ศุกร์ 30 เม.ย. 53

อาหารสมอง คนโปแลนด์สามัคคีเพราะความตาย

วีรกร ตรีเศศ
(รวม 3 หน้า)

เมื่อเร็ว ๆ นี้เครื่องบินที่ประธานาธิบดีโปแลนด์ (นาย Lech Kaczynski) นั่งและกำลังจะลง สนามบินเมือง Smolensk ในรัสเซียชนต้นไม้จนทำให้ทุกคนบนเครื่องบินจำนวน 97 คน เสียชีวิตทั้งหมด คนโปแลนด์พูดกันว่า “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” และ “มันเกิดขึ้นกับโปแลนด์อีกแล้ว” อะไรคือความหมาย ของสองประโยคนี้

ในปี 1980 โปแลนด์เป็นชาติแรกที่ถูกคนกล้าลุกขึ้นต่อต้านการครอบงำโดยคอมมิวนิสต์ สหภาพโซเวียตจนบาดเจ็บล้มตายไปหลายคน ผู้นำคือ นาย Lech Walesa ถูกจับติดคุก แต่ก็ปลุก กระแสทำทนายจนในที่สุดมีผลในการนำไปสู่การล่มสลายของสหภาพโซเวียต ในอีก 10 ปีต่อมา

คนโปแลนด์นั้นเชื่อฝังใจในเรื่องหนึ่งนั่นก็คือคำกล่าวของกวีนักชาตินิยมผู้มีชื่อเสียงเมื่อ 200 ปีก่อนคือ Adam Mickiewicz ที่กล่าวว่าอิสรภาพของโปแลนด์จะได้มาก็ด้วยการเสียสละที่ยิ่งใหญ่ เท่านั้นและความเชื่อฝังใจเช่นนี้ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้คนโปแลนด์ยอมตายต่อสู้เพื่ออิสรภาพหลายครั้ง ในประวัติศาสตร์ ความตายได้กลายเป็นสิ่งพิเศษที่ทำให้คนโปแลนด์รักใคร่สามัคคีกัน

ในปี ค.ศ. 1944 ชาวโปแลนด์ต่อสู้ครั้งใหญ่ดังมีชื่อเรียกว่า Warsaw Uprising จนตาย ไปกว่า 200,000 คน เมื่อฝ่ายพันธมิตรยกพลขึ้นบกที่นอร์ม็องดีได้ก็เคลื่อนพลเข้าบุกขยี้เยอรมัน ผ่านยุโรปหลายประเทศ ขณะเดียวกันสหภาพโซเวียตก็บุกทะลุยกจะไปถึงเบอร์ลินพิชิตเยอรมันให้ได้ก่อน พันธมิตร

ในปี 1944 นั้นชาวโปแลนด์ใน Warsaw ซึ่งเป็นเมืองหลวงลุกฮือขึ้นสู้กับเยอรมันที่ยึดครอง อยู่ จุดประสงค์ก็คือการต่อสู้ซึ่งคิดว่าคงไม่นานเพื่อให้เกิดความพร้อมต่อการรับมือกับกองทัพสหภาพ โซเวียตที่คาดว่าจะบุกถึง Warsaw ในเวลาอันใกล้ก่อนลุยไปเบอร์ลินต่อไป และเพื่อร่วมมือกับฝ่าย พันธมิตรเอาชนะนาซี อย่างไรก็ตามก็ตีกองทัพโซเวียตก็มาไม่ถึง Warsaw จนชาวโปแลนด์ต้องสู้อยู่ 63 วัน ก่อนที่จะยอมแพ้ในที่สุด

ราคาที่ต้องจ่ายก่อนยอมแพ้ก็คือความตายของกลุ่มโปแลนด์ต่อสู้ใต้ดิน 16,000 คน และพลเมืองอีกประมาณ 150,000-200,000 คน โดยการฆ่าหมู่อย่างโหดเหี้ยมของนาซี ร้อยละ 25 ของอาคารใน Warsaw พังพินาศ คนโปแลนด์ทั่วโลกเจ็บปวดอย่างไม่มีน้ำตาเหลือให้ไหล และต่อมาในต้นปี 1945 เมื่อกองทัพโซเวียตบุกมาถึงก็เหลือตึกอยู่เพียงร้อยละ 15 เท่านั้น

ว่ากันว่าสาเหตุที่กองทัพโซเวียตไปไม่ถึง Warsaw ในตอนแรกจนชาวโปแลนด์ต้องต่อสู้ถึง 63 วันก็เพราะความตั้งใจของสตาลินที่จะให้โปแลนด์เข้ามาทุก ๆ ก่อนที่จะเข้ายึดครองในภายหลัง

คนโปแลนด์กับคนรัสเซียนั้นรักกันน้อยมากเพราะกดขี่กันมาตลอดในประวัติศาสตร์ ความขมขื่นกับกองทัพโซเวียตนั้นเกิดขึ้นเมื่อนาซีเปิดเผยในปี 1943 ว่าพบศพชาวโปแลนด์ที่ถูกฆ่าหมู่จำนวนมาก นับได้ 22,000 ศพ โดยกองทัพโซเวียตเป็นผู้กระทำการโหดเหี้ยมในปี ค.ศ.1940 และสถานที่นั้นก็คือบริเวณป่า Katyn ใกล้เมือง Smolensk ที่เครื่องบินประดานหาริบัติไปตกนั่นเอง

ประดานหาริบัติและภรรยา ตลอดจนผู้ว่าราชการชาติ ผู้นำเหล่าทัพบก เรือ อากาศ นักการเมือง พระ ผู้นำสังคมจำนวนมากร่วมโดยสารไปกับเครื่องบินประจำตัวผู้นำประเทศเพื่อเดินทางไปป่า Katyn เพื่อระลึกถึงเหตุการณ์เศร้าสลดนี้ซึ่งครบ 70 ปีพอดี

เครื่องบินที่โดยสารคือ TU-154 (TUREV-154) ซึ่งเป็นเครื่องบินที่ผลิตโดยโซเวียต มันทันอายุมากจนถูกปลดประจำการกันไปมากแล้ว (ใน 40 ปีที่ผ่านมาตก 66 ครั้ง และในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาตก 6 ครั้ง) สำหรับลำนี้เพิ่งเปลี่ยนเครื่องใหม่และคาดว่าตกเพราะความผิดพลาดของกัปตัน เนื่องจากผู้คุมสนามบิน Smolensk บอกว่าหมอกลงหนักให้ไปลงที่ Minsk แทน แต่เพราะต้องรีบไปให้ทันพิธีซึ่งผู้คนรออยู่ กัปตันจึงตัดสินใจลงสนามบินทหารที่ไม่มีอุปกรณ์นำร่อง จนชนยอดไม้และระเบิดในที่สุด

คนโปแลนด์เศร้าอยู่แล้วเพราะครบรอบปีที่เพื่อนร่วมชาติ 22,000 คน ยอมตายในอดีตเพื่ออิสรภาพ และถูกซ้ำเติมด้วยการตายของประดานหาริบัติผู้เป็นสัญลักษณ์ของประเทศในที่แห่งเดียวกันในอีก 70 ปีต่อมา และแถมตายด้วยเครื่องบินรัสเซียอีกด้วย (มันจะตามหลอนกันไม่รู้จบหรืออย่างไร)

“ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” และ “มันเกิดขึ้นกับโปแลนด์อีกแล้ว” จึงถูกเอ่ยโดยสื่อโปแลนด์ หลังเหตุการณ์กันบ่อยมาก ถึงจะเศร้าแต่ความตายก็ทำให้คนโปแลนด์รู้สึกรักชาติ แสวงหาความร่วมมือกันมากขึ้นอย่างชัดเจน หลังจากเหตุการณ์ “ถูกสาปที่ Katyn” นี้แล้ว นักการเมืองที่ทะเลาะกันเป็นประจำต่างพากันหยุดและหันมาร่วมมือกัน พูดถึงความรักชาติ ความสามัคคี เพราะเข้าใจความรู้สึกของประชาชน พูดสั้น ๆ ก็คือชาวโปแลนด์รักชาติและสามัคคีกันยิ่งขึ้นเพราะความตาย

นักเขียนชาวโปแลนด์วิจารณ์ว่าที่ถูกต้องควรจะเป็นความสามัคคีกันเป็นปกติโดยไม่ต้องอาศัยความตายหรือการเสียสละครั้ง “ยิ่งใหญ่” เป็นพาหะ และควรเลิกอยู่ใต้มนต์ของ Adam Mickiewicz ได้แล้ว การหลงไหลคำพูดนี้ทำให้ชาวโปแลนด์ยอมตายเพื่อเป็นฮีโร่อย่างเกินขอบเขตจำเป็น ชาวโปแลนด์ไม่ควรคิดว่าการตายครั้งนี้เป็นเรื่องของการถูกสาปอย่างไรเหตุผล

สำหรับบ้านเรานั้น คนบางกลุ่มมิได้สะดุ้งสะเทือนกับความตายของเพื่อนร่วมก๊วนและร่วมชาติ ยิ่งกลับเหิมเกริมและดื้อดึงยิ่งขึ้น ไม่รู้ว่าถ้าเห็นความตายใกล้ ๆ ตัวกว่านี้แล้ว พฤติกรรมจะเปลี่ยนไปหรือไม่

เรื่องเคียงอาหารสมอง : บันทึกคนขี้ราคาญ

(1) การใช้บันไดเลื่อนในบ้านเรานับวันก็ยิ่งมีมากขึ้นทุกที ภาครัฐควรกำหนดออกมาให้ชัดเจนเหมือนในต่างประเทศส่วนใหญ่ว่าให้ยื่นชิดฝั่งใด ซ้ายหรือขวาเพื่อจกได้ไม่กีดขวางผู้ที่ต้องการเดินแซง

บางประเทศกำหนดให้ชิดขวาเพราะคนส่วนใหญ่ถนัดขวา สามารถใช้มือจับราวได้ถนัดกว่าเมื่อยื่นชิดซ้าย แต่บางประเทศให้ยื่นชิดซ้ายก็มี สำหรับบ้านเราผมเห็นยืนกันสะเปะสะปะทั้งซ้ายและขวา ต่อไปจะเกิดปัญหาชนกันเมื่อมีการเดินแซงถ้าไม่ระบุฝั่งให้ชัดเจน

(2) ทำไมคนสูบบุหรี่จึงมักไม่ทิ้งกันบุหรี่ให้เป็นที่เป็นทาง ผมเห็นบริเวณนอกตึกที่สูบบุหรี่กันนั้นมักมีกันบุหรี่ที่ถูกเหยียบแบนกระจายอยู่บนพื้นเต็มไปหมด ท่านเหล่านี้พ่นควันเพิ่มมลพิษให้เพื่อนร่วมโลกแล้วยังไม่พอ ยังจะเพิ่มภาระอื่น ๆ ให้อีกหรืออย่างไร

(3) เสียงเตือนซ้ำ ๆ ซาก ๆ ให้ระวังช่องว่างระหว่างตัวรถกับขานขาลาสถานีรถไฟใต้ดินทั้งไทยและอังกฤษ น่าเบื่อหน่าย ทำไมไม่อัดเทปเตือนด้วยคำพูดและน้ำเสียงชายหญิงที่แตกต่างกันไปบ้างอาจมีสัก 3-4 ชุดสลับวันกันไปเพื่อไม่ให้ผู้โดยสารตายด้วยความรำคาญและความเซ็ง

น้ำจิ้มอาหารสมอง

He that has no patience has nothing at all.

(สุภาษิตอิตาลี)

คนที่ไม่มีอดทนคือคนที่ไม่มีอะไรเลย

.....